

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและขอเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการสอนทักษะแผนที่ของครูสังคมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ในด้าน
 - 1.1 ทักษะการอ่าน
 - 1.2 ทักษะการตีความ
 - 1.3 ทักษะการเขียน
 - 1.4 ทักษะการใช้แผนที่
2. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาการสอนทักษะแผนที่กับภูมิหลังของครูสังคมศึกษา ในด้านพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับแผนที่ ประสบการณ์การสอนแผนที่ และประเภทของโรงเรียนที่สอน

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างประชากรได้แก่ ครูสังคมศึกษาของโรงเรียนรัฐบาล และโรงเรียนราษฎร์ ในกรุงเทพมหานคร โดยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. สุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานครโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) จากโรงเรียนรัฐบาล และโรงเรียนราษฎร์ ร้อยละ 30 ได้โรงเรียนรัฐบาล 29 โรงเรียน และโรงเรียนราษฎร์ 11 โรงเรียนรวมทั้งสิ้น 40 โรงเรียน แต่เนื่องจากจำนวนครูสังคมศึกษา ในโรงเรียนราษฎร์มีจำนวนน้อย จึงสุ่มโรงเรียนราษฎร์เพิ่มอีก 4 โรงเรียน รวมเป็น 15 โรงเรียน (รายชื่อโรงเรียนอยู่ในภาคผนวก ก.)

2. ตัวอย่างประชากรครู ผู้วิจัยใช้ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวกับแผนที่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย รวมจำนวนประชากรทั้งสิ้น 371 คน

การสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามในเรื่องปัญหาการสอนทักษะแผนที่ โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 สอบถามภูมิลักษณ์ของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นคำถามแบบตรวจคำตอบ (Check List) โดยให้ครอบคลุมในด้านพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์การสอนแผนที่ และประเภทของโรงเรียนที่สอน

ตอนที่ 2 เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) เรื่อง ปัญหาการสอนทักษะแผนที่ของครูสังคมศึกษา ในด้านวิธีสอน กิจกรรมการสอน การใช้สื่อการสอน การวัดและประเมินผลของทักษะแผนที่ ต่อไปนี้คือ

- ทักษะการอ่าน
- ทักษะการตีความ
- ทักษะการเขียน
- ทักษะการใช้แผนที่

ตอนที่ 3 เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended) สำหรับให้ผู้ตอบแบบสอบถาม เสนอแนะความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนทักษะแผนที่ และปัญหาการสอนทักษะแผนที่อื่น ๆ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขภายใต้คำแนะนำช่วยเหลือของอาจารย์ที่ปรึกษา และโคททดลองใช้ (Try-Out) กับครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาจำนวน 25 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เลือกไว้ ได้รับแบบสอบถามคืนมาจำนวน 371 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 88.31 ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยนัยการร้อยละ กำจัดอิทธิพลสถิติ (X) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และค่าไคสแควร์ (Chi square- χ^2) แล้ว

นำเสนอข้อมูลในรูปตารางและอธิบายประกอบ

สรุปผลการวิจัย

1. เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม สรุปได้ว่า

ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31-35 ปี ศึกษาวิชาเอกสังคมศึกษา รองลงมาคือ วิชาประวัติศาสตร์ ส่วนมากเคยเรียนวิชาเกี่ยวกับแผนที่ ในระดับการศึกษาชั้นอุดมศึกษามาบ้างประมาณ 1-2 วิชา วิชาที่เรียนคือ การอ่านและการแปลความหมายแผนที่และภาพถ่ายทางอากาศ ในด้านการอบรมเกี่ยวกับวิชาแผนที่ ครูสังคมศึกษาส่วนมากไม่เคยได้รับการอบรม แต่ในกรณีที่เคยอบรมโดยมากอบรมในด้านการอ่านและการแปลความหมายแผนที่ ครูสังคมศึกษาส่วนมากมีประสบการณ์ในการทำงานและการสอน เกี่ยวกับแผนที่ 5-9 ปีมากที่สุด วิชาที่ครูสังคมศึกษาเคยสอนมาในหลักสูตรเดิมมากที่สุดคือ วิชาประวัติศาสตร์ ส่วนใหญ่สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนรัฐบาล

2. เกี่ยวกับปัญหาการสอนทักษะแผนที่ในชั้นต่าง ๆ ตามความคิดเห็นของครูสังคมศึกษา สรุปได้ดังนี้

ปัญหาการสอนทักษะการอ่านแผนที่ เรื่องที่เป็นปัญหามากคือ ความไม่ชัดเจนของหนังสือ เรียนค่าน เนื้อหาและแผนที่ประกอบ การไม่มีแผนที่แสดงประกอบเนื้อหาในหนังสือเรียน ระยะเวลาการฝึกนักเรียนให้อ่านแผนที่และการวัดผลการเรียนไม่สามารถวัดทักษะการอ่านได้สม่ำเสมอ เรื่องที่เป็นปัญหาระดับน้อยคือ การอธิบายให้นักเรียนเข้าใจในเรื่องสัญลักษณ์ ทิศทาง พิกัดภูมิศาสตร์ ละติจูด ลองจิจูด การใช้แผนที่เล่มประกอบการเรียนการสอน การอธิบายให้นักเรียนเข้าใจในเรื่อง มาตราส่วนระยะทาง

ปัญหาการสอนทักษะการตีความแผนที่ เรื่องที่ครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นว่ามีปัญหาอยู่ในระดับมาก คือ ความพร้อมค่านการมีแผนที่ (ส่วนตัว) ของนักเรียนในการฝึกการแปลความหมายแผนที่ การให้นักเรียนปฏิบัติจริงในการ เปรียบเทียบมาตราส่วน ระยะทางในแผนที่กับระยะทางจริงและความเพียงพอค่านคู่มือประกอบการสอนและหนังสือค้นคว้าเพิ่มเติม เรื่องที่เป็นปัญหาระดับน้อยคือ ความรู้ ความเข้าใจค่าน เนื้อหาแผนที่ และการแปลความหมายแผนที่ของครู

ปัญหาการสอนทักษะการเขียนแผนที่ เรื่องที่เป็นปัญหามากคือ การเชิญวิทยากรมาบรรยายเกี่ยวกับการเขียนแผนที่ การทำแผนที่ การฝึกนักเรียนให้เขียนแผนที่จากสภาพพื้นที่ภูมิประเทศจริง ๆ ระยะเวลาการฝึกนักเรียนให้เขียนแผนที่ ความพร้อมด้านอุปกรณ์การเขียนแผนที่ และหนังสือคู่มือหรือขอเสนอแนะสำหรับครูในการสอนการเขียนแผนที่ เรื่องที่เป็นปัญหาระดับน้อยคือ การจัดส่งแบบฝึกหัดการเขียนแผนที่ การสอนให้นักเรียนทำแผนที่ง่าย ๆ ไข่เอง ความรู้ ความเข้าใจความสอนทักษะการเขียนแผนที่ของครู การสอนให้นักเรียนรู้จักวิธีการย่อ หรือขยายแผนที่

ปัญหาการสอนทักษะการใช้แผนที่ เรื่องที่เป็นปัญหามากคือ การให้นักเรียนได้ฝึกออกฝึกการใช้แผนที่นอกห้องเรียน หรือในสภาพพื้นที่จริง ๆ การใช้สื่อการสอน เช่น ภาพยนตร์ช่วยเสริมความรู้ และประสบการณ์ในการใช้แผนที่แก่นักเรียน ความเพียงพอของแผนที่ชนิดต่าง ๆ ที่ใช้ในการฝึกทักษะการใช้แผนที่ และระยะเวลาในการฝึกนักเรียนให้ใช้แผนที่ชนิดต่าง ๆ เรื่องที่เป็นปัญหาระดับน้อย คือ การสอนให้นักเรียนรู้จักการใช้แผนที่เล่ม (Atlas) ที่ถูกต้อง การฝึกนักเรียนให้ใช้แผนที่ที่เหมาะสมกับจุดประสงค์ที่ต้องการ การสอนให้นักเรียนรู้จักใช้แผนที่ชนิดต่าง ๆ การสอนให้นักเรียนรู้จักนำแผนที่ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน การฝึกนักเรียนให้รู้จักการใช้ดัชนี (Index) ช่วยในการหาตำแหน่งต่าง ๆ บนแผนที่เล่ม

ปัญหาการสอนทักษะแผนที่ ที่เป็นปัญหาในระดับมากที่สุดคือ ปัญหาการสอนทักษะการอ่านแผนที่ รองลงมาคือ ปัญหาการสอนทักษะการเขียนแผนที่ ปัญหาการสอนทักษะการตีความแผนที่ และปัญหาการสอนทักษะการใช้แผนที่ เป็นปัญหาอยู่ในระดับมาก

จากปัญหาการสอนทักษะแผนที่ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นในแต่ละด้านทั้ง 4 ด้านพบว่า ปัญหาการสอนที่พบคล้ายคลึงกัน สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ความไม่ชัดเจนในเนื้อหาแผนที่ของหนังสือเรียน
2. ความไม่พร้อมด้านเครื่องมือแผนที่ (ส่วนตัว) ของนักเรียนในการฝึกทักษะแผนที่
3. ความไม่เพียงพอของอุปกรณ์แผนที่ประกอบการสอน

4. ระยะเวลาในการสอนทักษะแผนที่น้อยเกินไป
5. การวัดผลการเรียน ไม่สามารถทำได้สม่ำเสมอ
6. การไม่มีเวลา และสถานที่เพียงพอที่จะให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกการใช้แผนที่ หรือปฏิบัติงานในพื้นที่จริง ๆ
7. การ เชิญวิทยากรมาบรรยายเกี่ยวกับแผนที่ และการนำสื่อการสอนมาใช้ประกอบการสอนแผนที่
8. ความไม่เพียงพอค่านหนังสือ คู่มือประกอบการสอน การค้นคว้าของครู

3. เกี่ยวกับการหาความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาการสอนทักษะแผนที่กับภูมิหลังของครูสังคมศึกษา พบว่า

1. ปัญหาการสอนทักษะแผนที่ด้านทักษะการอ่านแผนที่ ทักษะการตีความแผนที่ และทักษะการเขียนแผนที่ สัมพันธ์กับพื้นฐานความรู้ของครูสังคมศึกษาค้นการเรียนวิชาเกี่ยวกับแผนที่

แสดงว่า ครูสังคมศึกษาที่เคยเรียนวิชาเกี่ยวกับแผนที่และไม่เคยเรียนวิชาเกี่ยวกับแผนที่ มีปัญหาการสอน ทักษะการอ่านแผนที่ การตีความแผนที่และการเขียนแผนที่แตกต่างกัน

2. ปัญหาการสอนทักษะแผนที่ ด้านทักษะการใช้แผนที่ไม่สัมพันธ์กับภูมิหลังของครูสังคมศึกษาค้นพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับวิชาแผนที่

แสดงว่า ครูสังคมศึกษาที่เคยเรียนวิชาเกี่ยวกับแผนที่และไม่เคยเรียนวิชาเกี่ยวกับแผนที่ มีปัญหาการสอนทักษะการใช้แผนที่ไม่แตกต่างกัน

3. ปัญหาการสอนทักษะแผนที่ ด้านทักษะการตีความแผนที่ สัมพันธ์กับภูมิหลังของครูสังคมศึกษาค้นการอบรมเกี่ยวกับแผนที่

แสดงว่า ครูสังคมศึกษาที่เคยได้รับการอบรม และไม่เคยได้รับการอบรม มีปัญหาการสอนทักษะการตีความแผนที่แตกต่างกัน

4. ปัญหาการสอน ด้านทักษะการอ่านแผนที่ การเขียนแผนที่และการใช้แผนที่ไม่สัมพันธ์กับภูมิหลังของครูสังคมศึกษาค้นการอบรมเกี่ยวกับแผนที่

แสดงว่า ครูสังคมศึกษาที่เคยและไม่เคยได้รับการอบรมมีปัญหาการสอนทักษะการอ่าน การเขียน และการใช้แผนที่ไม่แตกต่างกัน

5. ปัญหาการสอนทักษะแผนที่ ด้านทักษะการอ่านแผนที่ การเขียนแผนที่ และการใช้แผนที่ ไม่สัมพันธ์กับภูมิหลังของครูสังคมศึกษา ด้านประสบการณ์การสอนแผนที่

แสดงว่า ครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน มีปัญหาการสอนทักษะแผนที่ ด้านการอ่าน การเขียน และการใช้แผนที่ไม่แตกต่างกัน

6. ปัญหาการสอนทักษะแผนที่ ด้านการตีความแผนที่สัมพันธ์กับภูมิหลังของครูสังคมศึกษาด้านประสบการณ์การสอนแผนที่

แสดงว่า ครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน มีปัญหาการสอนทักษะการตีความแผนที่แตกต่างกัน

7. ปัญหาการสอนทักษะแผนที่ทั้ง 4 ด้าน กล่าวคือ ทักษะการอ่านแผนที่ ทักษะการตีความแผนที่ ทักษะการเขียนแผนที่ และทักษะการใช้แผนที่ไม่สัมพันธ์กับภูมิหลังของครูสังคมศึกษาด้านประเภทของโรงเรียนที่สอน

แสดงว่า ครูสังคมศึกษาที่สอนในโรงเรียนรัฐบาล และโรงเรียนราษฎร์มีปัญหาการสอนทักษะแผนที่ไม่แตกต่างกัน

4. เกี่ยวกับข้อเสนอแนะของครูสังคมศึกษา เกี่ยวกับการสอนทักษะแผนที่ อาจสรุปได้ดังนี้คือ

ด้านทักษะการอ่านแผนที่

การสอนแผนที่ ควรสอนหรือฝึกตั้งแต่ระดับประถมศึกษา เพื่อเป็นการเตรียมพื้นฐานการศึกษาในระดับสูงขึ้น และการที่นักเรียนมีพื้นฐานด้านแผนที่มาแล้ว จะทำให้การสอนทักษะการอ่านในระดับมัธยมเป็นไปโดยดี นอกจากนี้ การสอนควรสอนให้นักเรียนรู้จักเข้าใจทิศทาง ตำแหน่งที่ตั้ง สัญลักษณ์ เส้นละติจูด ลองจิจูด เป็นพื้นฐานก่อนจะทำให้ให้นักเรียนเข้าใจการอ่านแผนที่ได้ดียิ่งขึ้น ยิ่งไปกว่านั้น ควรมีแผนที่หลาย ๆ ชนิดประกอบการสอน นักเรียนควรมีแผนที่ส่วนตัวเพื่อสะดวกในการฝึกทักษะการอ่านและคนควา แผนที่ที่ใช้ประกอบการสอนควรเป็นแผนที่ภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อให้นักเรียนเข้าใจดีขึ้น การสอนควรมีเวลามากกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อจะได้ฝึกทักษะใหม่มากขึ้น สิ่งสำคัญประการหนึ่งคือ ควรมีตำราหรือหนังสืออ่านประกอบให้คนควาเพิ่มเติม ทั้งสำหรับครูและนักเรียนด้านทักษะการตีความแผนที่

การทักษะการตีความแผนที่

การสอนควรสอนให้นักเรียนเข้าใจสัญลักษณ์ ระยะทางและมาตราส่วนเป็นอย่างดี เพื่อจะได้อ่านและตีความได้ถูกต้อง แม่นยำขึ้น แผนที่ที่ครูนำมาใช้ประกอบการสอนควรทันสมัย และทันเหตุการณ์ เนื้อหาในหนังสือเรียน ควรเน้นคำอธิบายที่ให้รายละเอียดมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ การฝึกทักษะด้านนี้ควรฝึกเสมอ ๆ ทั้งนี้ ระยะเวลาในการสอนควรมีมากกว่านี้และการสอนควรใช้คำอธิบายง่าย ๆ ให้เห็นตัวอย่างประกอบมาก ๆ

ด้านทักษะการเขียนแผนที่

การสอนทักษะการเขียนแผนที่ ควรเริ่มตั้งแต่การฝึกนักเรียนในการเขียนแผนที่ โครงร่าง หรือฝึกจากสมุดแบบฝึกหัดเขียนแผนที่ ซึ่งควรมีทุกระดับชั้น การฝึกนักเรียนให้เขียนแผนที่ควรเริ่มเขียนแผนที่ง่าย ๆ ก่อน ต่อมาจึงค่อย ๆ สอนนักเรียนในการใช้สัดส่วน การย่อหรือการขยายแผนที่ การสอนทักษะการเขียนแผนที่ควรมีเครื่องมือ อุปกรณ์ให้พร้อมเพื่อฝึกผู้เรียนให้มีโอกาสฝึกการใช้เครื่องมือ และสามารถปฏิบัติงานจริงได้ แต่เนื่องจากเวลาเรียนมีจำกัดเกินไป การฝึกจึงไม่สามารถทำได้เต็มที่ ดังนั้นควรมีเวลาเรียนมากกว่านี้

ด้านทักษะการใช้แผนที่

แผนที่ที่นำมาประกอบการสอน ควรมีหลาย ๆ ชนิดให้นักเรียนได้ฝึกการเลือกใช้ ควรมีการระบุในคู่มือครู ว่าควรเลือกใช้แผนที่ชนิดใดจึงจะเหมาะสมกับเนื้อหา และควรมีการผลิตแผนที่ที่ตรงกับเนื้อหาในบทเรียน นอกเหนือจากแผนที่ที่ผลิตอยู่เป็นส่วนใหญ่ เช่น แผนที่การเมือง แผนที่กายภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยได้อภิปรายใน 2 ประเด็นใหญ่ คือ ปัญหาการสอนทักษะแผนที่ และความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาการสอนทักษะแผนที่กับภูมิหลังของครูผู้สอนศึกษา

3. บังวิธีสอนหลายรูปแบบ เพราะในหนังสือเรียนจะมีเนื้อหาประกอบกิจกรรมเสนอแนะ แบบฝึกหัดใหม่โน้ตค้น และเนื้อหาใหม่ ๆ

4. ช่วยการทบทวน ครูอาจช่วยการอ่าน การค้นคว้า และการแก้ไข ปัญหาจากกิจกรรมการเรียน การสอน และอธิบายรายละเอียดของหนังสือบรรณานุกรม เข้าใจให้ผู้เรียนสนใจอ่าน

5. ช่วยปรับปรุงการสอน ทำให้ครูมีทักษะการสอนและการแก้ปัญหาต่าง ๆ ใคมากขึ้น โดยการใช้อยู่สื่อความหมายด้วยภาษาถ้อยคำ 4 วิธีคือ การบรรยาย การแนะนำหลักเกณฑ์ การสรุปความหมาย และทฤษฎีของเนื้อหาวิชานั้น ๆ

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า หนังสือเรียนควรที่จะมีความถูกต้อง ชัดเจน เข้าใจง่าย เพื่อประโยชน์ต่อการเข้าใจคุณค่า เมื่อแบบเรียนไม่ชัดเจนในด้านเนื้อหาและแผนที่ประกอบ นักเรียนก็ยิ่งเกิดความเบื่อหน่าย

ปัญหาที่ครูสังคัมศึกษาเห็นว่ามียู่ในระดับมาก เป็นปัญหาทักษะแผนที่ด้าน การตีความแผนที่ คือ ความไม่พร้อมด้านเครื่องมือส่วนตัวของนักเรียนจึงทำให้ไม่สามารถฝึกทักษะการตีความแผนที่ได้เต็มที่ ครูสังคัมศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นคล้ายคลึงกันว่า นักเรียนส่วนมากไม่มีแผนที่ส่วนตัว เช่น แผนที่เล่มประกอบการเรียน นักเรียนมักจะดูแผนที่จากที่ครูผู้สอนนำเข้ามาสอนในห้องเรียนเท่านั้น โอกาสที่ครูผู้สอนจะฝึกทักษะแผนที่จึงมีไม่ไค้มากเท่าที่ควรและทำได้ไม่ทั่วถึง เพราะแผนที่ที่ครูนำมาประกอบการสอนมักเป็นแผนที่แขวนหน้าห้องเพียงอันเดียว แต่จำนวนนักเรียนในแต่ละชั้นเรียนมีจำนวนมาก ดังนั้น การที่นักเรียนมีแผนที่ส่วนตัว เช่น แผนที่เล่มของนักเรียนเอง ทำให้การสอนทักษะการตีความแผนที่ทำได้สะดวก ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาวิชาการเรียนการสอนจะมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น หนังสือแผนที่จึงเป็นเสมือนหนังสือคู่มือ หนังสืออ่านประกอบและสมุดแบบฝึกหัดที่จำเป็นและสำคัญสำหรับนักเรียน ดังที่ผลการวิจัยของ สุกสาย พูลสุข (2518:40) ได้พบว่า "ครูสังคัมศึกษาส่วนใหญ่เห็นควยว่า นักเรียนควรมีหนังสือแผนที่ไว้ใ้ทุกคน และนอกจากนี้ยังควรมีสมุดแบบฝึกหัดแผนที่ใ้ครูวางไว้ใ้ทุกคนควย" เพราะแผนที่ที่ครูนำมาเป็นอุปกรณ์การสอนและแผนที่ใ้ครูวางที่ครูส่วนมากนิยมแจกใ้นักเรียน

เขียนแผนที่ยังไม่เพียงพอต่อการฝึกทักษะแผนที่ โดยเฉพาะทักษะการอ่านแผนที่และการตีความแผนที่

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การให้นักเรียนมีหนังสือแผนที่ทุกคนเป็นสิ่งที่ควรทำ แต่อาจจะเนื่องมาจาก ปัญหาทางเศรษฐกิจของนักเรียนแต่ละบุคคล และนักเรียนยังไม่เห็นความสำคัญของการมีแผนที่ไว้ใช้เป็นของตนเองเท่าที่ควร ทำให้นักเรียนไม่สนใจที่จะจัดหาหนังสือแผนที่ไว้ เป็นสมบัติส่วนตัว ซึ่งครูสังกมศึกษาคควรหาแนวทางที่จะจัดหาหนังสือแผนที่ไว้ เพื่อให้นักเรียนทุกคนได้มีโอกาสฝึกทักษะไปพร้อม ๆ กับที่ครูสอน โดยอาจจะ เป็นในรูปแบบของการเช่าซื้อในราคาถูก ซึ่งอาจจะเก็บเงินจากนักเรียนคนละเล็กน้อยรวบรวมซื้อหนังสือแผนที่ไว้เป็นสมบัติของห้องเรียนนั้น ๆ หรือเป็นส่วนกลางของหมวดวิชา เมื่อนักเรียนต้องการใช้ก็มาขอยืมไปโดยเสียค่ามัดจำเพื่อป้องกันการสูญหายหรือชำรุด วิธีนี้จะเป็นการช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกทักษะแผนที่ รู้จักการใช้แผนที่ไ้มากขึ้น

ปัญหาค่าระยะเวลาในการฝึกทักษะแผนที่ เป็นปัญหาในระดับมากในการสอนทักษะแผนที่ทุกด้านที่พบจากผลการวิจัย เนื่องจากการฝึกทักษะแผนที่ ต้องใช้เวลาเป็นจำนวนมากที่จะให้นักเรียนเกิดความสามารถในการใช้แผนที่ การอ่านแผนที่ การตีความและการเขียนแผนที่ที่ถูกต้อง แต่เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาในบทเรียนมิได้มีแผนที่อย่างเดียว แผนที่ เป็นเพียงส่วนหนึ่ง เวลาในการสอนจึงมีจำกัด เพราะต้องสอนเนื้อหาวิชาอื่น ๆ ด้วย การฝึกทักษะแผนที่จึงไม่มีโอกาสได้ฝึกมากนัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกสวาท ยกสาน (2518: 65) และสุคสาย พูลสุข (2518: 42) ที่พบว่า "เวลาเรียนของนักเรียนมีจำกัด เพราะเนื้อหา มีมากเพียงแต่สอนให้ทันหลักสูตรก็ไม่ทันอยู่แล้ว" ดังนั้น จึงสอนด้านแผนที่ให้ละเอียดคนักไม่ได้ นอกจากนี้ จากผลการวิจัยของ ปราณี หัตถ์ฉลาด (2515: 134) ยังพบว่า ปัญหาการสอนของครูสังคมศึกษาทั้งในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ที่สำคัญและคล้ายคลึงกัน คือ เวลาเรียนน้อย สอนไม่ทันตามหลักสูตร

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การฝึกทักษะแผนที่ เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อการเรียนแผนที่ เพราะถ้านักเรียนมีทักษะในการอ่านแผนที่อย่างดีเพียงแต่ดูจากแผนที่นักเรียนสามารถทราบข้อมูลได้ โดยไม่ต้องอ่านหนังสือเรียนและยังสามารถตีความจากข้อมูล

ในแผนที่ได้ ดังนั้น ครูสังคัมศึกษาจึงควรต้องหาเวลาในการฝึกทักษะแผนที่แก่นักเรียน โดยอาจจะทำในรูปของแบบฝึกหัดให้นักเรียนได้ทำอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยให้นักเรียน มีโอกาสพัฒนาทักษะแผนที่เพิ่มขึ้น หรือใช้อุปกรณ์การสอนอื่น ๆ เช่น เครื่องฉายภาพข้าม ศรียะ (overhead projector) เครื่องฉายภาพทึบแสง (opaque projector) ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนอ่านแผนที่และเพิ่มเติมเนื้อหาได้มากขึ้นในเวลาจำกัด นอกจากนี้ ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนดูแผนที่จากสิ่งแวดลอมรอบ ๆ ตัวนักเรียน โดยอาศัยการ สังเกตเพราะการฝึกทักษะแผนที่ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ไม่จำเป็นต้องเรียนจากห้องเรียน ครูอาจจะฝึกให้นักเรียนดูแผนที่ที่ใช้ในการโฆษณา เช่น แผนที่จากนิตยสาร และหนังสือ พิมพ์ (Leonard S. Kenworthy 1962: 109)

ปัญหาการสอนทักษะแผนที่ที่พบจากผลการวิจัย และเป็นปัญหาที่พบในระดับมาก อีกประการหนึ่งคือ ปัญหาความวิตกกังวล จากการวิจัยพบว่าความวิตกกังวลไม่สามารถวัดได้ สม่ำเสมอ โดยเฉพาะความวิตกกังวลทักษะการอ่านแผนที่ซึ่งปัญหานี้อาจเป็นไปได้เพราะ ระยะเวลาในการสอนมีจำกัด แต่เนื้อหาวิชามีมาก ครูผู้สอนจึงพยายามสอนให้ได้เนื้อหา มากที่สุด การวัดผลจึงไม่สามารถทำได้สม่ำเสมอ ปัญหาการวัดผลครูสังคัมศึกษามาก ประสบอยู่เสมอในด้านที่การวัดผลไม่สามารถวัดผลได้ทุกด้านตาม ความมุ่งหมายของการ สอน (วัชรา กลายนานทร 2514: 97) และมีครูผู้สอนจำนวนน้อยคนที่ระบุว่า สามารถ สอนได้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมาย และจากการวิจัยของ ปราณี ศันตยานุกตร (2515: 124) พบว่า การวัดผลทางภูมิศาสตร์มักมีปัญหามาจากนักเรียนขาดความสนใจพื้นฐานทั่วไป และไม่ชอบเขียนแผนที่ ขาดอุปกรณ์ประกอบการสอนที่จำเป็นบางอย่าง เนื้อหาในหนังสือ แบบเรียนมีตอกรบรอง ซึ่งมีส่วนคล้ายคลึงกับผลการวิจัยที่ปรากฏ อย่างไรก็ตามการวัด ทักษะแผนที่ ครูสังคัมศึกษาอาจทำได้โดยไม่เป็นปัญหาอีกต่อไป เช่นที่ เตือนใจ เกตุษา (2526: 111) ได้แนะนำว่า

การวัดทักษะแผนที่ โดยเฉพาะการอ่าน และตีความหรือแปลความหมาย แผนที่ ควรออกมาในรูปของคำถาม ซึ่งการสร้างคำถามแนวคำถาม ควรถามเกี่ยวกับ

- ทักษะในการอ่านแผนที่
- ทักษะในการอ่านกราฟแสดงปริมาณการส่งผลิตต่าง ๆ ของประเทศไทย

ออกไปขายต่างประเทศ

- สัญลักษณ์ที่ใช้ในวิชาภูมิศาสตร์
- ยกตัวอย่างแผนที่จำลองมาให้ แล้วถามว่าประชาชนในเขตต่าง ๆ ควรมีอาชีพทางไหน
- ยกตัวอย่างแผนที่จำลองมาให้ แล้วถามว่าให้นักเรียนหาพื้นที่ที่เป็นภูเขา แม่น้ำ ทะเล

ปัญหาอีกประการหนึ่งที่เป็นปัญหาในระดับมาก ซึ่งพบจากผลการวิจัยโดยเฉพาะ ในด้านทักษะการตีความแผนที่ และการใช้แผนที่ คือการให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงนอกห้องเรียน ในการฝึกทักษะการใช้แผนที่และการเปรียบเทียบระยะทาง แสดงว่าการที่จะนำนักเรียนออกจากห้องเรียนเพื่อให้นักเรียนได้ฝึกการใช้แผนที่ในพื้นที่จริง ๆ ก่อให้เกิดความยุ่งยากในการดำเนินการ ซึ่งอาจเป็นเพราะเวลาไม่เพียงพอ สถานที่ไม่เอื้ออำนวย การควบคุมทำได้ไม่ทั่วถึง ทั้ง ๆ ที่การให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกการเขียนแผนที่ การใช้แผนที่จากสภาพภูมิประเทศจริง ๆ เป็นสิ่งสำคัญ ดังที่ ทรอลล์ (Threll 1958 อ้างถึงใน Hanna, Sabaroff และ Farra 1966: 8) กล่าวว่า "สิ่งที่ครูจะทำได้ในการฝึกให้นักเรียนคุ้นเคยกับแผนที่ในหัวแผนผังบริเวณโรงเรียน หรือชุมชนใกล้ตัว นักเรียนจะเข้าใจได้ว่าสิ่งที่ปรากฏบนพื้นโลก เมื่อเขียนลงในแผนที่จะมีลักษณะอย่างไร" หรือที่ซินเทีย เอส ซุนัล และเดนนิส คับเบิลยู ซุนัล (Cynthia S. Sunal and Dennis W. Sunal 1978: 382) ได้แนะนำว่า "ครูสามารถสอนให้เด็กมีประสบการณ์แผนที่ได้โดยการแนะนำประสบการณ์นั้น ๆ แก่เด็กทั้งในและนอกห้องเรียน" และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุกสาย พูลสุข (2518: 38) ที่พบว่า "ควรมีเวลาให้นักเรียนได้ออกฝึกการใช้แผนที่และอ่านแผนที่จริงนอกห้องเรียน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า จากการเรียนการสอนในห้องเรียนที่ไม่สามารถให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงในการฝึกทักษะการใช้แผนที่ การฝึกหรือให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงจึงควรนำมาฝึกปฏิบัติในช่วงกิจกรรม หรือในกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่แต่ละโรงเรียนจัดอยู่ในลักษณะของชุมนุม วิชาการต่าง ๆ หรือสอดแทรกในกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด เช่น การเดินทางไกล การคำนวณระยะทาง จะทำให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกได้มากขึ้น

นอกเหนือจากการ เรียนแต่เนื้อหาวิชาในห้องเรียนอันจะเป็นการช่วยนักเรียนให้พัฒนาทักษะแผนที่ได้มากขึ้น

ปัญหาการสอนทักษะแผนที่ ด้านการ เขียนแผนที่ที่เป็นปัญหาในระดับมาก ปัญหาหนึ่งที่เกิดจากการวิจัยคือ การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้เกี่ยวกับแผนที่ แสดงว่าการที่จะเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่นักเรียนเป็นสิ่งที่เมื่อดำเนินการแล้วมีปัญหามาก จึงทำให้ครูสังคมนักศึกษาคัดปัญหานี้ไป เพื่อไม่ให้เกิดความยุ่งยากโดยการไม่เคยเชิญเลยหรือเชิญบางงาน ๆ ครั้ง ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยของ จารีย์ จิตนุสนธิ์ (2515: 68) ที่พบว่า มีครูสังคมนักศึกษาจำนวนร้อยละ 34.44 ที่เคยเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่นักเรียนปีละครั้ง ขณะที่ครูจำนวนมาร้อยละ 57.78 ไม่เคยเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่นักเรียนและงานวิจัยของ คำวิ เกิดเกตุ (2515: 63) ที่พบว่า ครูส่วนมาร้อยละ 79.38 ไม่เคยเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่นักเรียนเลย รองลงมา ร้อยละ 14.70 เชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่นักเรียนปีละครั้ง และส่วนน้อย ร้อยละ 6.01 เชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่นักเรียนเทอมละครั้ง นอกจากนี้จากงานวิจัยของ หัสนีย์ เรืองธรรม (2519: 66) ก็ได้ผลการวิจัยออกมาในทำนองเดียวกันว่า วิธีการสอนสังคมนักศึกษาที่ครูสังคมนักศึกษาใช้น้อยคือ การเชิญวิทยากรบรรยาย

ความจริงแล้วการนำวิทยากรที่ให้ความรู้ด้านแผนที่หรือมีประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับแผนที่โดยตรงมาให้ความรู้ แนวคิดแก่นักเรียนบางจะสร้างความสนใจให้นักเรียนมากขึ้น ลดความเบื่อหน่ายจากการฟังบรรยายจากครูผู้สอนได้มาก ดังที่ เลียวนาร์ด เอส. เคนเวอร์ธี (Leonard S. Kenworthy 1962: 108) ได้นำเสนอเกี่ยวกับวิธีการที่ครูทำให้เด็กเกิดความสนใจในแผนที่ข้อหนึ่งว่า "เชิญนักทำแผนที่ มาบรรยายให้นักเรียนฟัง เกี่ยวกับการทำแผนที่" นอกจากนี้ การเชิญวิทยากรมาบรรยาย จะให้ประโยชน์หลายด้านคือ

1. นักเรียนจะได้รับรายละเอียด ความรู้ต่าง ๆ เพิ่มขึ้นจากการเรียนในชั้นเรียน
2. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ประสบการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งการพัฒนาทักษะทางสังคม เช่น การแนะนำตัวเอง มารยาทในการฟัง การถามคำถาม การ

ให้การต้อนรับในฐานะเจ้าของสถานที่ที่

3. ช่วยให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในสังคม (The Atlanta

Community High Schools 1958: 497)

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การเชิญวิทยากรมาบรรยายให้ความรู้แก่นักเรียน เป็นสิ่งที่ดีและได้ประโยชน์ แต่ก็มีปัญหาในการจัดในสถานต่าง ๆ เช่น การติดต่อเชิญ ผู้ทรงคุณวุฒิมาเป็นวิทยากร การอำนวยความสะดวก บางโรงเรียนสถานที่ไม่เอื้ออำนวย ทำให้ครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่ไม่ดำเนินการ เพื่อจะได้ไม่ให้เกิดปัญหา ดังนั้น จึงควรมหาสิ่งอื่นมาทดแทนเพื่อให้ความรู้แก่นักเรียน เช่น นำอุปกรณ์การสอน สื่อการสอนที่เป็นเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ โดยติดต่อขอความร่วมมือจากหน่วยโสตทัศนศึกษา ของโรงเรียนหรือศูนย์บริการวัสดุ สื่อการสอนของกรมวิชาการให้นักเรียนได้ความรู้ใหม่ ๆ นอกเหนือจากการเรียนแต่ในตำรา จะทำให้นักเรียนสนใจเนื้อหา ลดความ เบื่อหน่าย ความเคยชิน จำเจกับการสอนของครูได้

ปัญหาการสอนทักษะการเขียนแผนที่อีกประการหนึ่งที่พบในระดับมากจาก ผลการวิจัยคือ ความไม่พร้อมด้านหนังสือคู่มือครู หนังสืออ่านประกอบและอุปกรณ์การ สอน ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสุคสวาท บุกสาน (2518: 65) วิชัย จันทร์เทพา (2524: 130) จารีย์ จิตนุสนธิ์ (2515: 67) และ ประยูร ศาสตร์ (2522: 100-110) ที่พบว่า โรงเรียนขาดอุปกรณ์การสอน หนังสือวิชาการ ไม่เพียงพอแก่การค้นคว้า คู่มือครู หรือเอกสารประกอบการสอนสังคมศึกษาไม่เพียงพอ ซึ่งหนังสือคู่มือครู หรือขอเสนอแนะสำหรับครู เกี่ยวกับการฝึกทักษะในการอ่านและเขียน แผนที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูควรจะมีไว้ใช้สำหรับการศึกษาค้นคว้า (สุคสวาท บุกสาน 2518: 37) และจากงานวิจัยของ เกร็ววัลย์ โภษิตแดง (2517: 80-84) ก็พบว่า โรงเรียนยังมีอุปกรณ์การสอนไม่พอเพียง หนังสืออ่านประกอบวิชาภูมิศาสตร์สำหรับ นักเรียนและครูมีน้อยเกินไปเช่นเดียวกับผลการวิจัยของ วีรากร ญิงชีวิต (2519: 101-107) ที่ได้พบว่า อุปกรณ์การสอนสังคมศึกษาที่ครูใช้มากที่สุดคือ แผนที่แต่ไม่พอเพียง ซึ่งจะเห็นได้ว่าแม้ระยะเวลาจะต่างกันในการวิจัยแต่ละครั้ง ผลการวิจัยก็ออกมาใน ท่วงนองเดียวกัน คือในสถานความไม่พอเพียงของอุปกรณ์การสอน หนังสืออ่านประกอบ และคู่มือครู

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ความไม่พร้อมในด้านหนังสือคู่มือครูซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นทางหมวดวิชาสังคมศึกษาของโรงเรียนควรติดต่อประสานงานกับศึกษานิเทศก์ เพื่อขอคำแนะนำหรือขอรับเอกสารในคานาคู่มือครู หรือขอเสนอแนะสำหรับการสอน ซึ่งหน่วยศึกษานิเทศก์ก็จะมีเอกสารด้านวิชาการที่พิมพ์อยู่ แต่ไม่เป็นที่แพร่หลายมากนัก คำเนิกรและจัดเผยแพร่ในวงแคบ ๆ นำที่จะเผยแพร่ในหมู่ผู้สอนวิชาสังคมศึกษาในกว้างขวางมากขึ้น ซึ่งอาจจะจำหน่ายในรูปของวารสารทางวิชาการก็ได้ จะทำให้ครูได้รับประโยชน์มาก โดยให้เป็นเอกสารการค้นคว้าของครูผู้สอนในหมวดวิชาโดยส่วนรวม สำหรับอุปกรณ์การสอนด้านแผนที่ซึ่งเป็นหัวใจของการสอนทักษะแผนที่ทุกโรงเรียนมักประสบปัญหาความไม่พอเพียง ปัญหานี้มีมากและมีมานาน ซึ่งครูสังคมศึกษามักจะมองว่าอุปกรณ์ที่ต้องการ เช่น แผนที่มักจะต้องเป็นอุปกรณ์สำเร็จรูปที่จัดซื้อหามาใช้โดยมักไม่ค่อยคำนึงถึงการจัดทำเอง ซึ่งเป็นภาระหนักหัตถะให้แก่ักเรียนไปพร้อม ๆ กัน โดยครูเป็นผู้ควบคุมและให้คำแนะนำปรึกษาจัดเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งในวิชาสังคมศึกษา เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนฝึกการรวบรวมและจัดหมวดหมู่ข้อมูล (เฟรนเกล อ้างถึงใน สิริวรรณ สิริพล 2526: 72) กิจกรรมนี้ไม่จำเป็นต้องให้ทำในเวลาเรียน นักเรียนช่วยกันทำแผนที่ใช้เอง ในเวลาว่างเป็นการช่วยให้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์มากขึ้น

แต่อย่างไรก็ตาม ครูสังคมศึกษาส่วนน้อยที่ทำอุปกรณ์การสอนเอง ส่วนมากไม่มีทักษะในการทำอุปกรณ์การสอนใช้เอง หรือบางครั้งครูไม่มีเวลาทำ เนื่องจากมีงานสอนมาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ศึกษานิเทศก์ สถาบันฝึกหัดครูควรจะได้จัดให้มีการอบรมครู ด้านวิชาการทำอุปกรณ์แผนที่บางนอกเหนือจากการอบรมด้านเนื้อหาแผนที่ ดังที่เป็นอยู่

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาการสอนทักษะแผนที่กับภูมิหลังของครูสังคมศึกษา

จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการสอนทักษะแผนที่ด้านทักษะ การอ่านแผนที่ การตีความแผนที่ และการเขียนแผนที่ซึ่งเกี่ยวข้องกับภูมิหลังของครูสังคมศึกษาด้านพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับแผนที่โดยเฉพาะการเรียนวิชาเกี่ยวกับแผนที่ ซึ่งหมายถึง

ว่า ครูสังคัมศึกษาที่เคยเรียนวิชาเกี่ยวกับแผนที่ และไม่เคยเรียนวิชาเกี่ยวกับแผนที่ มีปัญหาการสอนทักษะแผนที่แตกต่างกัน เพราะครูสังคัมศึกษาที่ตอบแบบสอบถามร้อยละ 63.6 เคยเรียนวิชาเกี่ยวกับแผนที่มาแล้ว ทำให้มีความรู้ที่สามารถจะสอนทักษะแผนที่ คำนต่าง ๆ ในแก่นักเรียนได้โดยไม่มีปัญหา และจะเห็นได้ว่าปัญหาคำนครุไม่มีความรู้ ในวิชาแผนที่นั้นอยู่ในระดับน้อย แสดงว่าปัญหานี้ไม่ได้เป็นปัญหาสำคัญสำหรับครู แต่ครูสังคัมศึกษาที่ไม่เคยเรียนวิชาเกี่ยวกับแผนที่มาก่อน และต้องมาสอนวิชาสังคัมศึกษาที่มี เนื้อหาวิชาแผนที่สอดแทรกด้วยยอมทำให้เกิดปัญหาการสอนได้ โดยที่ครูจะต้องเตรียม ตัวคนควา แสงหาความรู้เพิ่มเติมมาประกอบการสอนมากขึ้น หลักสูตรสังคัมศึกษา ปัจจุบัน เป็นการรวมเนื้อหาวิชาหลาย ๆ แขนงเข้ามารวมกัน ซึ่งทำให้ครูสังคัมศึกษาที่ เรียนมาโดยเฉพาะทางด้านใดด้านหนึ่งก็จะมีความรู้ความชำนาญในสาขาวิชาที่ตนว่า เรียนมามากกว่าสาขาอื่น ๆ ที่ตนไม่เรียนมากทำให้มีปัญหาการสอนแตกต่างกันได้ นิด กับหลักสูตรวิชาสังคัมศึกษาในหลักสูตรเก่าที่แยกออกเป็นรายวิชา ย่อมจะจัดครูสอนตรง ตามสาขาที่ครูเรียนมาโดยเฉพาะ แต่กระนั้นก็ตามยังพบว่า ครูส่วนมากขาดวุฒิและไม่ ใ้รับการฝึกหัดเกี่ยวกับการสอนภูมิศาสตร์มาโดยเฉพาะ (คำวิ เกิดเกตุ 2516: 88)

สำหรับพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับแผนที่ของครูค้ำนการอบรม จากผลการวิจัยพบ ว่า ปัญหาการสอนทักษะแผนที่ด้านทักษะการอ่านแผนที่ การเขียนแผนที่ และการ ใ้แผนที่ไม่สัมพันธ์กับภูมิหลังของครูสังคัมศึกษา ซึ่งแสดงว่าครูสังคัมศึกษาที่เคยได้รับการ อบรม และไม่เคยได้รับการอบรมมีปัญหาการสอนทักษะแผนที่ไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ปัญหาการสอนทักษะการตีความแผนที่ที่ครูสังคัมศึกษาที่เคยและไม่เคยได้รับการอบรมมี ปัญหาแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะความรู้ที่ครูได้จากการอบรมซึ่งมักจะเป็นการอบรม ในด้านการอ่าน และการแปลความแผนที่มากกว่าการอบรมด้านอื่น ๆ และทักษะนี้ต้อง อาศัยการฝึกฝนพอสมควร จึงทำให้ครูที่ได้รับการอบรม และไม่เคยได้รับการอบรมมี ปัญหาการสอนต่างกัน แต่ทักษะการอ่านแผนที่ การเขียนแผนที่ และการใ้แผนที่ ครูสังคัมศึกษาสามารถฝึกฝนด้วยตนเองโดยการค้นคว้าหาความรู้เพื่อให้สามารถสอน นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัยที่สำคัญอีกด้านหนึ่งพบว่า ปัญหาการสอนทักษะแฉกที่ด้านทักษะการอ่าน แฉกที่ การเขียนแฉกที่ และการใช้แฉกที่ไม่สัมพันธ์กับภูมิหลังของครูสังคมศึกษาค้นประสมการณการสอนแฉกที่ แสดงว่าครูสังคมศึกษาที่มีประสมการณการสอนต่างกัน มีปัญหาการสอนทักษะแฉกที่ด้านการอ่าน การเขียน และการใช้แฉกที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชัย จันทร์เพา (2524 : 131) ที่พบว่าครูสังคมศึกษาที่มีประสมการณในการทำงานมาก (อายุราชการ 5 ปีขึ้นไป) และครูสังคมศึกษาที่มีประสมการณในการทำงานน้อย (อายุราชการต่ำกว่า 5 ปี) ส่วนมากมีปัญหาการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน แต่ขัดแย้งกับงานวิจัยของ สุธรรม ประทานทรัพย์ (2520 : 70) ที่พบว่า ครูที่มีประสมการณในการสอนต่างกัน ประสมปัญหาสภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า อาจเป็นเพราะว่า ครูสังคมศึกษาส่วนมากใช้วิธีการสอนคล้ายวิธีเดียวกัน คือ วิธีการบรรยาย (สมาน บุญลน 2521 : 138) และมีปัญหาค้นอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกัน เช่น อุปกรณ์การสอนไม่เพียงพอ ระยะเวลาการสอนมีจำกัด จึงทำให้ประสมปัญหาการสอนที่ไม่ต่างกัน แต่จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการสอนทักษะการตีความแฉกที่สัมพันธ์กับภูมิหลังของครูสังคมศึกษาค้นประสมการณการสอนต่างกัน มีปัญหาค้นการสอนทักษะการตีความแฉกที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจเป็นไปได้เพราะทักษะการตีความแฉกที่ต่อ อาศัยผู้ที่เข้าใจและมีประสมการณการสอนมานาน จึงจะสามารถสอนให้นักเรียนมีทักษะในการตีความแฉกที่ได้

เกี่ยวกับปัญหาการสอนทักษะแฉกที่ของครูสังคมศึกษากับภูมิหลังของครูสังคมศึกษาค้นประเภทของโรงเรียนที่สอน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการสอนทักษะแฉกที่ไม่สัมพันธ์กับภูมิหลังของครูสังคมศึกษาค้นประเภทของโรงเรียนที่สอน แสดงว่าครูสอนวิชาสังคมศึกษาไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนรัฐบาลหรือโรงเรียนราษฎร์ มีปัญหาการสอนทักษะแฉกที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งอาจจะเป็นเพราะการจัดโปรแกรมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาของโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน และปัญหาของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ที่สำคัญและคล้ายคลึงกันคือ ปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนอุปกรณ์การสอน เวลาเรียนมีน้อย สอนไม่ทัน

คามหลักสูตร และขาดแหล่งวิชาการที่จะค้นคว้าเพิ่มเติม (ปราชญ์ หัตถ์ฉัตร 2515: 134)

จากผลการวิจัยอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ครูผู้ศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการสอนทักษะเขียนที่ในชั้นต่าง ๆ คือ ชั้นทักษะการอ่าน ทักษะการตีความ ทักษะการเขียน และทักษะการโต้แย้งเห็นว่า มีปัญหาการสอนอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะปัญหาการสอนทักษะการอ่าน มีมากที่สุด ไม่ว่าจะ เป็นครูที่มีพื้นฐานความรู้ และประสบการณ์การสอนแต่ที่มากน้อยเพียงใดก็ตาม อาจเป็นเพราะการสอนที่ครูปฏิบัติอยู่ ครูมักจะมุ่งสอนด้านในความรู้ เนื้อหาวิชา มากกว่าการฝึกทักษะและพัฒนาเจตคติ แต่เมื่อการวิจัยครั้งนี้ พิจารณาถึงการสอน ทักษะ ครูผู้ศึกษาล้วนมากจึงมีความคิดเห็นว่าการสอนให้นักเรียนเกิดทักษะ มีปัญหา และครูยังขาดความรู้ในเรื่องการสอนทักษะการอ่านที่จะนำไปใช้ ปฏิบัติจริงในห้องเรียน นอกจากนี้การสอนแต่ที่ในระดับชั้นที่ต่างกัน เนื้อหาวิชา ไม่สัมพันธ์หรือต่อเนื่องกัน เพราะครูสอนมักจะไม่ได้นำพื้นฐานความรู้ในชั้นเดิมให้แก่นักเรียน ก่อนเริ่มเรียน เนื้อหาใหม่ทำให้ดูเหมือนความรู้ถูกตัดตอนแต่ละช่วง หัก ๆ ที่เนื้อหาแต่ที่ในหลักสูตรนั้นต่อเนื่องกัน โดยตลอดในแต่ละชั้น เพียงแต่ละเอี้ยดลึกซึ้งมากขึ้นตามระดับชั้นที่สูงขึ้น ครูสอนแต่ที่ในระดับชั้นสูงกว่าจึงดูเหมือนว่ามี ปัญหาการสอนมากกว่าซึ่งความเป็นจริงแล้ว การสอนแต่ละระดับชั้นมีความสำคัญและ เกี่ยวข้องกัน โดยตลอด ดังนั้นจึงควรที่จะให้ครูมีความรู้ที่สามารถพอที่จะสอนทักษะ แต่ที่โดยเฉพาะ ทักษะการอ่านแต่ที่และนำเทคนิควิธีการสอนใหม่ ๆ มาใช้ เพื่อ ให้มีสมรรถภาพทางการสอนดีขึ้นมากกว่าที่จะมุ่งให้ครูสอนแต่เนื้อหาวิชาเพียงอย่างเดียว

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับศึกษานิเทศก์

1. ควรจัดอบรมครูด้านการสอนทักษะแต่ที่ การทำแต่ที่ การสร้างอุปกรณ์แต่ที่ นอกเหนือจากการอบรมด้านเนื้อหาวิชาที่จำเป็นการอยู่ และเปิดการอบรมให้กว้างขวางยิ่งขึ้น นอกจากนี้ควร เผยแพร่ความรู้ด้านเนื้อหาเพื่อให้ครูใช้เป็นคู่มือประกอบการค้นคว้า
2. ควรมีศูนย์วัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่โรงเรียนต่าง ๆ ที่อุปกรณ์ไม่พอเพียง เช่น อาจจะจัดเป็นศูนย์อยู่ที่โรงเรียนที่เป็นผู้นำกลุ่มโรงเรียน และให้โรงเรียนในกลุ่มได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร โรงเรียน

1. ควรอำนวยความสะดวกในด้านการสอนแก่ครู เช่น การใช้สถานที่นอกห้องเรียน การเชิญวิทยากรมาบรรยาย การจัดหาอุปกรณ์การสอนแก่ครู เพื่อให้ นักเรียนได้มีโอกาสได้รับประสบการณ์ตรง และมีความรู้กว้างขวางขึ้น
2. ควรร่วมมือกับชุมชนโดยการส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกทักษะแผนที่ในสภาพพื้นที่จริง ๆ หรือ ส่งเสริมให้ครูใช้วัสดุในชุมชนในท้องถิ่นมาจัดทำเป็นอุปกรณ์การสอน
3. ควรเปิดโอกาสให้ครูได้เข้าร่วมรับการอบรม หรือการสัมมนาต่าง ๆ โดยที่โรงเรียนให้ความช่วยเหลือค่าค่าใช้จ่ายที่จำเป็น

ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา

1. ควรให้ความสำคัญแก่แผนที่มากขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องสอนแต่เพียงเนื้อหาวิชา หากแต่สอดแทรกให้นักเรียนได้เห็นประโยชน์จากแผนที่ใช้แผนที่เป็น และรู้จักที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้
2. ควรปรับปรุงตนเอง โดยสนใจติดตามข่าวสาร วารสารต่าง ๆ เพื่อนำมาประกอบการสอน และหมั่นแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ ๆ
3. ควรสนใจติดตาม และติดต่อกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่ผลิตแผนที่ หรือวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการสอนสังคมศึกษา เช่น สถานทูต บริษัท ห้างร้านต่าง ๆ เพื่อขอรับบริการแผนที่มาเป็นอุปกรณ์การสอนของโรงเรียน โดยไม่จำเป็นต้องรอมงบประมาณการใช้จ่ายจากโรงเรียน
4. ควรวางแผนการสอนระยะยาวตลอดภาคเรียน และตั้งจุดมุ่งหมายให้ชัดเจน เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม เช่น การเชิญวิทยากร และจัดระยะเวลาให้เหมาะสม
5. ส่งเสริมให้นักเรียนสนใจและสะสมแผนที่แบบต่าง ๆ ที่ราคาย่อมเยา พอลหาซื้อได้ไวหลาย ๆ แบบประกอบการเรียน
6. ควรนำวิธีสอนใหม่ ๆ มาใช้ เพื่อไม่ให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย
7. การวัดผลควรจะมีการวัดทักษะให้สม่ำเสมอ เช่น การให้ทำแบบฝึกหัดบ่อย ๆ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาและวิจัย เปรียบเทียบปัญหาการสอนทักษะแผนที่ระหว่างส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค
2. ควรมีการศึกษาวิจัย สภาพการจัดการ เรียนการสอนแผนที่ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาให้ละเอียด และกว้างขวางมากขึ้น
3. ควรศึกษาหาวิธีการที่จะฝึกทักษะแผนที่ให้น่าสนใจและเป็นผลดีต่อนักเรียน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย